

29-bob. Xavfni boshqarish tizimi

203-modda. Xavfni boshqarish tizimining qo'llanilishi

Bojxona nazoratidan o'tkazilishi lozim bo'lgan tovarlarni va transport vositalarini, hujjatlarni va shaxslarni aniqlash, shunday tovarlarga, transport vositalariga, hujjatlarga va shaxslarga nisbatan qo'llaniladigan bojxona nazoratini o'tkazish shakllarini va darajasini belgilash uchun bojxona organlari xavfni boshqarish tizimini qo'llaydi.

Xavfni boshqarish tizimining qo'llanilish strategiyasi va taktikasini, axborot yig'ish va uni qayta ishlash, xavfni tahlil qilish va baholash, xavfni boshqarishga doir chora-tadbirlar ishlab chiqish va ularni amalga oshirish tartibini O'zbekiston Respublikasi Davlat bojxona qo'mitasi belgilaydi.

Xavfni boshqarish tizimining qo'llanilish maqsadi quyidagilardan iborat:

bojxona organlarining vakolatlari doirasida davlat xavfsizligini, insonning hayoti va sog'lig'ini himoya qilish, atrof-muhitni muhofaza qilish chora-tadbirlarini ta'minlash;

yuqori xavfga ega bo'lgan sohalarga e'tiborni jamlash va bojxona organlari tasarrufidagi mavjud resurslardan samarali foydalanilishini ta'minlash;

tovarlar bojxona chegarasi orqali olib o'tilayotganda bojxona operatsiyalarining o'tkazilishini tezlashtirish;

bojxona to'g'risidagi qonun hujjatlari buzilishlarining:

a) turg'un xususiyatga ega bo'lgan;

b) bojxona to'lovlarini to'lashdan bosh tortish bilan bog'liq bo'lgan;

v) rioya etilishini ta'minlash bojxona organlari zimmasiga yuklatilgan boshqa turdagi bojxona nazoratiga daxldor bo'lgan ko'rinishlarini aniqlash, prognoz qilish va ularning oldini olish.

204-modda. Xavfni boshqarish tizimida qo'llaniladigan asosiy tushunchalar

Xavfni boshqarish tizimida quyidagi asosiy tushunchalar qo'llaniladi:

xavf — bojxona to'g'risidagi qonun hujjatlariga rioya etilmasligi ehtimolining darajasi;

aniqlangan xavf — bojxona to'g'risidagi qonun hujjatlarini buzish sodir etilganligidan va bojxona organlari ushbu holat to'g'risida ma'lumotga ega ekanligidan dalolat beruvchi fakt;

potensial xavf — aniqlanmagan, lekin uning yuzaga kelishi uchun sharoitlar mavjud bo'lgan xavf;

xavf indikatorlari — oldindan belgilangan ko'rsatkichlarga ega muayyan mezonlar bo'lib, ulardan og'ish yoki ularga mos kelish nazorat obyektni tanlashni amalga oshirish imkonini beradi;

xavf profili — xavf sohasi, xavf indikatorlari to'g'risidagi ma'lumotlar yig'indisi, shuningdek xavfning oldini olish yoki uni imkon qadar kamaytirish bo'yicha zarur choralarni ko'rish to'g'risidagi ko'rsatmalar;

xavf sohasi — xavf tahlilining ayrim guruhlariga bo'lingan obyektlari bo'lib, ularga nisbatan bojxona nazoratining alohida shakllari yoki majmui qo'llanilishi, shuningdek ularning samaradorligini oshirish talab etiladi;

xavfni baholash — xavfning yuzaga kelishi ehtimolini va u yuzaga kelganda bojxona to‘g‘risidagi qonun hujjatlarining buzilishi oqibatlarini muntazam ravishda aniqlab borish;

yashiruvchi tovarlar — xavf tovarlari o‘rniga deklaratsiyalanishi ehtimoli yetarli darajada bo‘lgan tovarlar;

xavf tovarlari — xavf aniqlangan yoki potensial xavf mavjud bo‘lgan bojxona chegarasi orqali olib o‘tilayotgan tovarlar;

xavf darajasi — xavfning yuzaga kelishining ehtimoliga va uning mumkin bo‘lgan oqibatlariga bog‘liq tarzda aniqlanadigan xavfning holati;

xavf tahlili — bojxona organlarida mavjud bo‘lgan axborotdan xavfning yuzaga kelishi holatlari va shart-sharoitlarini aniqlash, ularni identifikatsiyalash va bojxona to‘g‘risidagi qonun hujjatlariga rioya etilmasligining ehtimol tutilgan oqibatlarini baholash maqsadida muntazam ravishda foydalanish;

xavfni boshqarish — xavfning oldini olish va ularni imkon qadar kamaytirish, ularning qo‘llanilish samaradorligini baholash, shuningdek bojxona operatsiyalarining bajarilishi ustidan nazorat qilish bo‘yicha chora-tadbirlarni ishlab chiqish va amalda bajarishni, bojxona organlarida mavjud bo‘lgan axborotning uzluksiz yangilanishini, tahlil etilishini va qayta ko‘rib chiqilishini nazarda tutuvchi doimiy ishlar.

205-modda. Xavf tahlili obyektlari

Xavf tahlili obyektlari jumlasiga quyidagilar kiradi:

bojxona nazorati ostida bo‘lgan yoxud erkin muomalaga chiqarish (import) bojxona rejimiga joylashtirilgan tovarlar;

tijorat uchun foydalaniladigan transport vositalari;

oldi-sotdi yoki ayirboshlashga doir tashqi iqtisodiyot kontraktlarida (shartnomalarida, kelishuvlarida), tovarlarga egalik qilish, ulardan foydalanish va (yoki) ularni tasarruf etish huquqiga oid bitimlarda yoxud boshqa hujjatlarda ko'rsatilgan ma'lumotlar;

tovarning kuzatuv hujjatlarida va boshqa hujjatlarda ko'rsatilgan ma'lumotlar;

bojxona nazorati ostida turgan tovarlarga nisbatan vakolatga ega bo'lgan shaxslarning faoliyati;

bojxona nazorati shakllari qo'llanilishining natijalari.

206-modda. Dastlabki ma'lumotni taqdim etish

Xavfni boshqarish tizimini qo'llashda tashqi iqtisodiy faoliyat ishtirokchilari, tashuvchilar, bojxona ishi sohasida litsenziyalarga va ruxsatnomalarga ega bo'lgan shaxslar tomonidan yuk, yo'lovchilar, transport vositalari to'g'risida dastlabki tarzda taqdim etilgan axborotdan foydalaniladi.

Bojxona organlari O'zbekiston Respublikasining xalqaro shartnomalariga muvofiq chet davlatlarning bojxona organlari va xalqaro tashkilotlar bilan dastlabki axborot almashinuvini amalga oshiradi.

207-modda. Bojxona organlari tomonidan xavfni baholash va boshqarish

O'zbekiston Respublikasi Davlat bojxona qo'mitasi bojxona ishi sohasida huquqbuzarliklar sodir etilganligi to'g'risidagi, shu jumladan tekshiruvlar amalga oshirilishi bosqichida turgan, shuningdek protsessual qaror qabul qilingan barcha huquqbuzarlik faktlari haqidagi statistik va tezkor axborotni to'playdi, umumlashtiradi hamda tahlil qiladi.

Xavf profillari va ularni aniqlash hamda qo'llash muddatlari, mezonlari O'zbekiston Respublikasi Davlat bojxona qo'mitasi tomonidan belgilanadi.

Xavf profillaridan bojxona nazorati o'tkazilayotganda bojxona nazorati shakllarini qo'llash uchun bojxona organlari tomonidan foydalaniladi va ular tovarlarni bojxona chegarasi orqali olib o'tishni cheklash uchun asos bo'la olmaydi.

Eng kam yoki eng ko'p xavf toifasiga kiritish, shuningdek bojxona tartib-taomillari ayrim turlarining hamda bojxona nazorati ayrim shakllarining qo'llanilish tartibi O'zbekiston Respublikasi Davlat bojxona qo'mitasi tomonidan manfaatdor davlat organlari va boshqa tashkilotlar bilan birgalikda belgilanadi.

Xavfning belgilangan profillari va indikatorlari tarkibi bojxona organlari tomonidan foydalanish uchun mo'ljallangan bo'lib, u maxfiy axborotdir va boshqa shaxslarga oshkor etilishi mumkin emas, bundan qonun hujjatlarida belgilangan hollar mustasno.